

УДК 347.965(477.87)"18/19"

І.Ю. Фельцан,

здобувач кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ У ХІХ — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ТА ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У статті на основі визначених автором базових орієнтирів досліджується історія адвокатури на території Закарпаття в ХІХ — першій половині ХХ ст. у співвідношенні з розвитком адвокатури у той самий час на інших сучасних українських територіях. Постановка досліджуваного питання у вказаному ракурсі дозволила оцінити реальні історичні здобутки та втрати закарпатської адвокатури.

Ключові слова: адвокатура Закарпаття, адвокатура Галичини, адвокатура Буковини, адвокатура Наддніпрянської України, організаційне оформлення адвокатури, правовий статус адвоката.

Постановка проблеми. Сучасна українська адвокатура є недержавним, правозахисним, самоврядним правовим інститутом, що самостійно вирішує питання своєї організації і діяльності у законодавчо визначеному порядку. Однак так було не завжди, а формування прототипу сучасного інституту адвокатури — професійної корпорації адвокатів, яка є самоврядною та організованою, пов'язано на українських землях з не таким далеким ХІХ ст. Надалі період до першої половини ХХ ст. продовжував характеризуватись складним політико-правовим розвитком українських земель Галичини, Буковини, Закарпаття та Наддніпрянської України в складі різних іноземних держав. Всі ці процеси внесли свої корективи і в історію адвокатури на українських землях.

Щодо історії адвокатури на Закарпатті, то уявляється, що більш результативним її дослідження стане

за умови співвідношення розвитку закарпатської адвокатури у ХІХ — першій половині ХХ ст. з історією розвитку адвокатури в той самий час на інших українських територіях. При цьому відзначимо, що історії адвокатури на українських землях Галичини та Буковини присвячено численні дослідження науковців, серед яких слід назвати роботи А. Бойчука, І. Гловацького, І. Торончука тощо [1-3]. Що ж до історичних особливостей розвитку адвокатури на Закарпатті, то, як правило, в підручниках з історії адвокатури України дане питання висвітлюється побіжно [4-5]. Схожа ситуація склалась і в спеціальних працях за даною темою. Так, тільки окремим історичним періодам закарпатської адвокатури присвячені поодинокі дослідження, серед яких слід відзначити роботи *таких вітчизняних науковців, як С. Болдижар, П. Немеш* тощо [6-7].

З урахуванням цього метою даної статті є історико-порівняльний та порівняльно-правовий аналіз організаційного оформлення і розвитку адвокатури на території Закарпаття з аналогічними процесами в адвокатурі інших сучасних українських територій у XIX — першій половині XX ст. При цьому повинна йти мова про набір базових орієнтирів, зокрема: а) формування правового статусу адвоката; б) процес організаційного оформлення адвокатури; в) розвиток адвокатури як організаційно оформленого й законодавчо закріпленого правового інституту.

Основні результати дослідження. Дослідники адвокатури О.Святоцький та М. Михеєнко зазначають, що хоч здавна в Україні існувало так зване судове представництво, але історичний шлях виникнення та розвитку української адвокатури доцільно простежити з того часу, коли вона була організаційно оформлена й законодавчо закріплена як особливий правовий інститут [5, с. 15].

Хоч на початок XIX ст. український народ був роз'єднаний між рядом іноземних держав, процеси організаційного оформлення адвокатури на всіх українських територіях відбувались в одних і тих самих рамках другої половини XIX ст.

Зокрема, ще у першій половині XIX ст. в Австрійській та Російській імперіях (і на українських землях в їх складі) зміна феодально-кріпосницької системи та реформи у сфері юстиції та судочинства стали невідворотними. Реформування феодального правопорядку Австрійської імперії пришвидшила буржуазна революція в Угорщині 1848—1849 рр. Хоча вона зазнала поразки, але суттєвими стали такі її здобутки як скасування панщини, суду поміщиків та інших фео-

дальних пережитків. Скасували кріпацтво у 1861р. і в царській Росії.

У другій половині XIX ст. в Австрії, Угорщині та царській Росії (і на українських землях в їх складі) реформи у сфері юстиції та судочинства стали масштабними. Щодо змін в адвокатурі, то після реформ вона мала здобути чітку структуру, окрему компетенцію та визначену автономію стосовно судових та правоохоронних органів. Центрами такого розвитку адвокатури на землях Буковини, Галичини та Закарпаття мали стати створювані там згідно з австрійськими та угорськими законами палати адвокатів. На українських територіях у складі царської Росії, за судовою реформою 1864 р., адвокати мали об'єднуватись у ради присяжних повірених. Як палати адвокатів, так і ради присяжних повірених за юридичною суттю були професійними асоціаціями, яким відводилась ключова роль у створенні та забезпеченні професійних стандартів та етичних норм, захисті професійних інтересів своїх членів, наданні юридичної допомоги всім, хто її потребував.

Українським дослідником історії адвокатури Галичини у складі Австрії Гловацьким І.Ю. встановлено, що адвокатські палати започатковували своє існування в Галичині лише з 1862 р., а не, як досі вважалося, в 1849 р. [2, с. 65], коли об'єднання адвокатів в такі професійні асоціації законодавчо закріплено тимчасовим Положенням про адвокатський порядок від 16.08.1849 р.

Щодо Закарпаття в складі Угорщини, то тимчасове Положення про адвокатський порядок від 24.07.1852 р. (діяло в Угорщині і на Закарпатті з 01.01.1853 р. — до 1861 р.) передбачило створення комітетів адвокатів, які наділялись обмеженими важелями

адвокатського самоврядування, однак в архівних документах відсутні відомості щодо діяльності на Закарпатті комітету адвокатів у період до 1861 р. При цьому нам вдалось з'ясувати, що у 1852 р. на території Закарпаття кількість адвокатів була ще незначною. В судових округах комітатських судів в Ужгороді, Берегові та Мараморош-Сігеті у 1852 р. проживало відповідно 9, 20 та 10 адвокатів [8, арк. 1-6].

Надалі порядок організації адвокатури на території Угорщини (і Закарпаття) з 1861 р. — по 1874 р. визначався окремим розділом Тимчасових судових правил від 1861 р., які повернули адвокатуру до того порядку її організації, що існував до 1848 р. Організаційне оформлення адвокатури в Угорщині (і на Закарпатті) Тимчасові судові правила від 1861 р. не передбачали.

Якісно новий етап в історії угорської адвокатури (і закарпатської) пов'язаний з дією угорського закону про адвокатуру від 04.12.1874 р. №34. За ним угорський міністр юстиції 28.12.1874 р. прийняв рішення про створення в м. Мараморош-Сігет (сучасна територія Румунії) палати адвокатів, а також визначив її територіальну юрисдикцію. Відтак до даної палати відносились адвокати в межах судових округів Берегівського, Хустського, Сігетського, Виноградівського та Ужгородського окружних судів, а також організованих 07.02.1875 р. головних судів в містах Берегові та Мараморош-Сігеті [9, с. 513]. Розпочала діяльність палата адвокатів в м. Мараморош-Сігет у 1875 р.

Отож, на західноукраїнських землях в складі Австрії та Угорщини організаційному оформленню адвокатури передував тривалий шлях її професійного становлення. На українських землях, які належали до царської Росії, ад-

вокатура як самостійний правовий інститут запроваджена та введена законодавцем у ході судової реформи 1864 р. Щодо періоду до цього часу в царській Росії, то дослідники відзначають, що великою перешкодою для ведення судових справ була відсутність інституту адвокатури. Його в царській Росії заміняли так звані «ходатаи по делам», які оформляли документи, консультували клієнтів тощо. Часто такими «ходатаями» були вигнані зі служби посадовці [10, с. 187]. Надалі всупереч нормам реформи адвокатури 1864 р., з 05.12.1874 р. в Російській імперії призупинено створення рад присяжних повірених (адвокатів) [11, с. 7]. До цього часу діяло тільки три ради, з яких, в Україні — Харківська, що була створена 19.05.1874 р. [12, с. 229]. Тому суди і надалі там, де не було рад присяжних повірених, здійснювали їх організаційні та дисциплінарні функції. Продовжили створення рад присяжних повірених лише через тридцять років.

У руслі досягнень європейської юридичної науки розвивався на українських землях в складі Австрії, Угорщини та царської Росії у другій половині XIX — на початку XX ст. і правовий статус адвоката. Так, тут слід згадати про Статути цивільного та кримінального судочинства царської Росії 1864 р.; австрійські кодифікації цивільного процесу 1895 р. та кримінального процесу 1873 р.; угорські кодифікації кримінального процесу 1896 р. та цивільного процесу 1911 р. У всіх цих документах детально визначались права та обов'язки адвокатів у ході здійснення судочинства.

Однак якщо вести мову про таке актуальне тогочасне питання як допуск адвокатури на досудове слідство, що було предметом розгляду міжнарод-

ного з'їзду криміналістів у Будапешті в 1899 р., а згодом розглядалось і на з'їзді даної організації в Санкт-Петербурзі у 1902 р., то слід відзначити таке. На українських землях, що входили до царської Росії, норми Статуту кримінального судочинства 1864 р. не передбачили для адвокатів участь у досудовому слідстві. Тільки в 1897 р. там адвокатам дозволили вступати на досудове слідство при розгляді справ про злочини неповнолітніх. Принагідно відзначимо, що у післяжовтневий період в УРСР участь адвокатів у попередньому слідстві у будь-якій справі зчасу пред'явлення обвинувачення встановлена в 1972 р. після відповідних змін до Кримінально-процесуального кодексу УРСР 1960 р., який до того часу надавав це право адвокатам лише у певних категоріях справ.

Що ж до західноукраїнських земель у складі Австрії та Угорщини, то закарпатські адвокати вступали на досудове слідство за угорським кримінально-процесуальним кодексом 1896р. (введений в дію в 1900 р. — *І.Ф.*). Для адвокатів з Галичини таке право встановив австрійський кримінально-процесуальний кодекс 1873 р. Окремо підкреслимо, що у той самий час отримали допуск на досудове слідство і адвокати в Німеччині за кримінально-процесуальним кодексом 1877 р.; у Норвегії — за кримінально-процесуальним кодексом 1887 р.; у Іспанії — за кримінально-процесуальним кодексом 1882 р.; у Франції — згідно із законом 1897 р. це право для адвокатів відновлювалось, адже у 1789 р. вони деякий час ним вже користувались [13, с. 1523-1530].

Отож, у другій половині XIX — на початку XX ст. на всіх сучасних українських територіях проходили в різних правових умовах однакові процеси організаційного оформлення

адвокатури, перебіг яких все ж характеризувався відмінностями, про які йшлося вище.

Надалі відзначимо, що в Австрії, Угорщині та царській Росії в досліджуваний час національна політика щодо народів, які проживали на їх територіях, різнилась. Так, Угорщина не допускала інших національних ідей, окрім угорських. Що ж до Австрії, то її толерантна політика сприяла, як зазначає А.Бойчук, реалізації ідеї українського національного державотворення, де українські правники, більшість з яких були адвокатами, наприкінці XIX ст. брали активну участь у суспільно-політичних процесах, а у відповідних програмних документах ними було обґрунтовано необхідність об'єднання усіх етнічних українців у межах однієї національної держави [1, с. 6].

Отримала своєрідний прояв і діяльність адвокатів в складі царської Росії. Російська дослідниця Арапова Є.Д., щодо історії присяжної адвокатури царської Росії 60-70 рр. XIX ст., вказує на велике значення пореформеного суду. Саме в тому інституті тодішньої Росії прокурори та адвокати у своїх промовах могли публічно висловитися не тільки по суті справи, що розглядалась. Багато з них свідомо чи несвідомо зачіпали найбільш актуальні проблеми того часу [14, с. 22, 23].

Подальший розпад у 1918 р. Австро-Угорщини підняв на якісно новий рівень питання про майбутнє Закарпаття. Тут варто згадати про участь закарпатських адвокатів Юлія та Михайла Брацайків у підготовці та роботі Всенародних зборів закарпатських українців, на яких 21.01.1919 р. в Хусті головував М. Брацайко, та де було проголошено про возз'єднання історичного Закарпаття з Соборною Україною. Однак політична ситуація

не дозволила тоді звершитись задекларованому, а Закарпаття включили до складу Чехословаччини.

Щодо післяжовтневого періоду, то на територіях Радянської України після 1917 р. ліквідовано інститут присяжних і приватних повірених, який існував у царській Росії. Згодом розпочалось створення адвокатури за радянським зразком. З даного приводу у 1928 р. на сторінках «Революції права» відомий тогочасний юрист В. Ундревіч зазначав, що радянській державі потрібний такий захисник, який би: а) здійснював по-радянськи інтерпретацію законів, «не забуваючи про межі революційної законності» (Ленін); б) по-радянськи розбирався в юридичних питаннях; в) розумів своє завдання не як служіння клієнту, а як служіння радянському суспільству; г) забезпечив в першу чергу надання необхідної безоплатної правової допомоги трудящим [15, с. 27].

На противагу цьому у міжвоєнний час адвокатура на західноукраїнських землях у складі Чехословаччини, Румунії та Польщі розвивалась інакше. Так, порівняно з польською та особливо румунською етнополітикою, чехословацька політика щодо Закарпаття в історичній та спеціальній літературі характеризується як відносно ліберальна [16, с. 63]. Враховуючи це, а також те, що поляки ще в 1920 р. скасували автономні права Галичини, в Чехословаччині швидко збільшилась кількість емігрантів з Галичини. Вони, як зазначає М. Вегеш, сприяли заснуванню та розвитку на Закарпатті «Пласту», товариства «Просвіта», яка відіграла визначальну роль у формуванні національної свідомості закарпатських українців [17, с. 308]. Менш помітною на Закарпатті була культурна праця адвокатів-емігрантів, яких, зрештою, й не було там багато:

д-р Й. Дудикевич, д-р О. Охримович та д-р В. Комаринський — в Мукачеві, д-р М. Станко — в Хусті, д-р М. Стахура — у Виноградіві, д-р Р. Стахура — в Ужгороді та інші [18, с. 335]. Серед них слід згадати про адвоката д-р Д. Стахуру (19.12.1860—20.12.1938 рр.), який був колишнім громадським діячем Самбірщини, а у 20—30-их роках вимушено перебував на Закарпатті (тоді ЧСР), де працював у крайовому суді в Берегові, у «Просвіті» в Ужгороді та в її читальні і філії в Берегові. Виховав двох синів, які працювали адвокатами на Закарпатті — Романа та Михайла [19, с. 7].

Про розвиток правового статусу адвоката на українських землях у міжвоєнний час у складі Польщі, Румунії, СРСР та Чехословаччини слід зазначити наступне. Так, в адвокатурі УРСР-СРСР адвокати, окрім професійної діяльності, мали брати активну участь в реалізації пропагандистсько-виховного впливу на населення; становленні соціалістичної законності та правопорядку; служінні радянському суспільству, а не клієнту; допомозі суду в реалізації радянського правосуддя. Всі ці питання були ключовими у характеристиці правового статусу радянського адвоката.

Щодо західноукраїнської адвокатури у міжвоєнний час, то спільним для адвокатів з Галичини в складі Польщі, Буковини — в складі Румунії та Закарпаття — в складі Чехословаччини стало те, що на даних територіях складно проходили процеси уніфікації діючих там правових норм до 1918 р. з правовими системами тих країн, до яких вони ввійшли. А тому тривалий час порядок організації та діяльності адвокатури продовжував регулюватись адвокатськими порядками, що діяли на їх територіях у складі Австро-Угорщини [3, с. 269]. Якщо ж

більш предметно говорити про адвокатуру Галичини в складі Польщі, то після видання спеціального польського Закону про устрій адвокатури (1932) міністр юстиції на території Західної України призупинив її на невизначений термін [16, с. 29].

Не був прийнятий і новий адвокатський порядок в Чехословаччині. Згідно із нормами тимчасового адвокатського порядку власної адвокатської контори закарпатські адвокати не мали, а справи про їх дисциплінарні проступки розглядались адвокатською конторою в Турчанському-Святому-Мартині, членами якої місцеві адвокати не були.

Мав свої особливості і розвиток закарпатської адвокатури у період угорської окупації краю з 1939 — по 1944 рр. Так, якщо в 1938 р. на території Закарпаття в складі Чехословаччини діяло 193 адвокати, то до 1944 р. кількість адвокатів там зменшилась наполовину. Причиною цього стало те, що угорці дозволяли українцям, росіянам та євреям займатись адвокатською діяльністю тільки як виняток [20, арк. 14]. Враховуючи те, що мова йшла про військовий час (період Другої світової війни), то змін зазнав і правовий статус адвоката.

Після визволення Закарпаття у жовтні 1944 р. від угорської окупації розпочався період Закарпатської України. Тоді, з жовтня 1944 р. по січень 1946 р., в короткий проміжок часу та практично з нуля закладено не тільки основи для формування народної адвокатури Закарпатської України, а і окреслено подальші плани її розвитку. Особливість правових умов діяльності адвокатури на Закарпатті визначило рішення Народної Ради Закарпатської України про відміну діючих до того часу угорських та чехословацьких правових норм на те-

риторії Закарпатської України. Через те, що для прийняття нового правопорядку потрібен був певний час, то адвокатура Закарпатської України виконувала свої завдання в умовах правового вакууму, що значно знижувало ефективність її діяльності. Звісно, в її організації «широко використовувався досвід радянського сусіда (така ж система організації і діяльності, навіть у назві присутнє таке улюблене радянською владою слово «народна»), — зазначає С. Болдижар [6, с. 64]. В той час, за словами П. Немеша «... адвокат повинен був слугувати інтересам радянської влади і поряд з усіма іншими громадськими структурами забезпечити безперешкодне входження Закарпаття до складу Радянської України» [7, с. 101]. У період з 1946 — по 1950 рр. на Закарпатті в складі УРСР діяльність органів адвокатури приведена у відповідність до практики їх роботи в СРСР. Особливістю «радянізації» адвокатури на Закарпатті стало те, що її організаційний період був безпідставно довготривалим з огляду на досягнуті результати у формуванні тамтешньої колегії адвокатів. Аналогічні процеси в областях Західної України в 1939-1940 рр. пройшли набагато швидше.

Отже, організаційне оформлення, законодавче закріплення і розвиток адвокатури на українських землях у XIX — першій половині XX ст. як особливого правового інституту супроводжувались багатогранністю процесів та подій. Регіональні особливості історії адвокатури на західноукраїнських територіях є окремими розділами в історії української адвокатури.

До історичних здобутків закарпатської вітки української адвокатури (включаючи адвокатуру на інших західноукраїнських землях) у порівнянні з розвитком адвокатури на українських

територіях у складі царської Росії, в той самий період XIX — на початку XX ст. слід віднести процеси розвитку правового статусу адвоката та перебіг організаційного оформлення і подальшого розвитку адвокатури як особливого правового інституту, що відбувалось в умовах австрійської та угорської правової культури, яка відповідала тодішнім *європейським стандартам*.

Адвокатура на Закарпатті у другій половині XIX — на початку XX ст. не мала таких сприятливих умов для участі у суспільно-політичних процесах в краї для реалізації ідеї українського національного державотворення, як адвокати з Галичини та Буковини у складі Австрії. Не стала судова трибуна для адвокатів на Закарпатті в складі угорської частини Австрійської імперії та Австро-Угорщини місцем підняття загальних суспільно-політичних проблем в Угорщині, чим активно у відношенні до царської Росії користувались адвокати на українських територіях у складі Російської імперії після судової реформи 1864 р.

У міжвоєнний період ситуація в Галичині та Буковині в складі Польщі та Румунії змінилась на користь Закарпаття в складі Чехословаччини. Так, тоді адвокати на Закарпатті в складі Чехословаччини мали умови для діяльності в складі країни, яка характеризувалась в той час як одна з найбільш демократичних країн у Центрально-Східній Європі.

Незважаючи на всю складність історичних подій, адвокати-українці із західноукраїнських земель намагались підтримувати зв'язки між собою, а за можливості вони долучались до регіональних процесів українського національного відродження закарпатців. Мало свої особливості і становлення адвокатури на Закарпатті у період Другої світової війни в складі Угорщини (1939-1944 рр.), як і формування адвокатури Закарпатської України (жовтень 1944р. — січень 1946 р.). Характеризувалась особливостями і «радянізація» в 1946-1950рр. закарпатської адвокатури у порівнянні до аналогічних процесів на території Західної України та Північної Буковини у 1939-1940 рр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бойчук А.Ю. Інститут адвокатури на західноукраїнських землях другої половини XIX-початку XX століття (на матеріалах Галичини): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2011. 20 с.
2. Гловацький І.Ю. Заснування та правовий статус адвокатських палат у Галичині в другій половині XIX ст. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2008. № 2. С. 63-74.
3. Торончук І.Ж. Історико-правові аспекти розвитку інституту адвокатури на Буковині у складі Румунії (1918-1940 рр.). Адвокатура України: забуте і невідоме. Серія «Нариси з історії адвокатури України». Випуск 1. Одеса: у 2-х частинах. К.: КВІЦ, 2014. ч. 1. С. 269-279.
4. Варфоломеева Т.В., Святоцький О.Д. Історія адвокатури України. К.: Либідь, 1992. 145 с.
5. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Адвокатура України: навч. посіб. для студентів юрид. вищих навчальних закладів і факультетів. К.: ІнЮре, 1997. 211 с.
6. Болдижар С. М. Формування органів адвокатури на Закарпатті, Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2011. №3. С.62–65. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_3_11.pdf.

7. Немеш П. Історія адвокатури Закарпатської України (1944–1946 рр.) Адвокатура України: забуте і невідоме: Серія «Нариси з історії адвокатури України». 2016. Вип. 2. С. 210-219.
8. ДАЗО (Держ. архів Закарпатської області). Ф. 1217. Оп. 1. Спр. 14. 8 арк.
9. Szilágyi I. Máramaros varmegye egyetemes leírása: a magyar orvosok és természetvizsgálók... XIX-dik nagygyűlésének alkalmából. Budapest, Egyetemi Ny. 1876. 516 old.
10. Ерошкин Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России. М.: Высшая школа, 1968. 368 с.
11. Гернет М.Н. История русской адвокатуры. в 3 т. М.Н. Гернет. М.: Изд. Советов Присяж. Повер, 1916. т. 3 [Кн. 1]: сословная организация адвокатуры, 1864-20/XI-1914. - 1916. 486 с.
12. Гессен И.В. История русской адвокатуры. в 3 т. И.В.Гессен. М.: Изд. Советов Присяж. Повер. 1914. т. 1: адвокатура, общество и государство, 1864-1914. 1914. 672 с.
13. Щегловитов И.Г. Современное положение вопроса о защите на предварительном следствии в западно-европейских законодательствах. Право. 1901. №34. С. 1523-1534.
14. Арапова Е.Д. Пореформенная адвокатура 60-70-х годов XIX века в восприятии русского общества: автореф. дис. ... канд. ист. наук. М., 2011. 24 с.
15. Ундревич В. Советский суд и защита. Революция права. 1928. №5. С. 14-31.
16. Терлюк І.Я., Лепісевич П.М., Кольбенко С.В. Західні українські землі в період міжвоєнної окупації: короткий нарис історії держави і права. Львів: Ліга-Прес, 2007. 92 с.
17. Вегеш М. М. Карпатська Україна. Документи і факти: монографія. Ужгород: Карпати, 2004. 432 с.
18. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Прага, 1942. Ч. 1. 609 с.
19. Д-р Данило Стахура помер у Празі. Діло. 1938. № 285. С. 7.
20. ДАЗО. Ф. Р-222. Оп. 1. Спр. 5. 65 арк.

Фельцан І.Ю.

Становление института адвокатуры на Закарпатье в XIX — первой половине XX ст.: историко-правовой и сравнительно-правовой анализ.

Анотація. В статті на основаних определених автором базових ориентиров исследується історія адвокатури на території Закарпаття в XIX — першій половині XX ст. в соотношении с развитием в то самое время адвокатуры на других современных украинских территориях. Постановка исследуемого вопроса именно в таком ракурсе позволила оценить действительные исторические достижения и потери развития адвокатуры на территории Закарпаття в соотношении с другими украинскими территориями.

Ключевые слова: адвокатура Закарпаття, адвокатура Галиції, адвокатура Буковини, адвокатура Наддніпрянської України, організаційне оформлення адвокатури, правовий статус адвоката.

I. Feltsan

Formation of institute of advocacy on the territory of Transcarpathia in the XIX century — first part of the XX century: historic-legal and comparative-legal analysis.

Summary. In the article on the basis of basic reference points were determined by the author are researched the history of advocacy on the territory of Transcarpathia in the XIX century — first part of the XX century in comparison with a development of advocacy of the other modern Ukrainian territories at the same period time. The formulation of subject of research in within-named aspect let to estimate the real historical achievements and losses of Transcarpathian advocacy.

Keywords: *advocacy of Transcarpathia, advocacy of Galicia, advocacy of Bukovina, advocacy of Dnieper Ukraine, institutionalisation of advocacy, legal status of advocate.*